

Žemės mokesčio įstatymo 2 straipsnio 1 dalies, 8 straipsnio 2 dalies 3 punkto ir 4 dalies bei 13 straipsnio 2 dalies apibendrintų paaiškinimų (komentarų) pakeitimas

2. Straipsnis. Pagrindinės šio įstatymo sąvokos.

1. Apleistos žemės ūkio naudmenos – sumedėjusiais augalais (išskyrus želdinius) apaugę žemės sklype ar jo dalyje esančių žemės ūkio naudmenų plotai, nustatyti nuotoliniais kartografavimo metodais Lietuvos Respublikos Vyriausybės (toliau – Vyriausybė) ar jos įgalios institucijos nustatyta tvarka.

Komentaras

1. Apleistos žemės ūkio naudmenos ŽMĮ tikslais apibrėžiamos kaip sumedėjusiais augalais (išskyrus želdinius) apaugę žemės sklype ar jo dalyje esančių žemės ūkio naudmenų plotai, nustatyti nuotoliniais kartografavimo metodais Lietuvos Respublikos Vyriausybės ar jos įgalios institucijos nustatyta tvarka.

Apleistų žemės ūkio naudmenų sąvoka ŽMĮ nustatyta, kadangi tokiai žemei ŽMĮ nustatytos specialios apmokestinimo sąlygos:

1.1. apskaičiuojant žemės ūkio paskirties žemės mokestinę vertę, tokioje žemėje esantiems apleistų žemės ūkio naudmenų plotams netaikomas mažinimo koeficientas 0,35;

1.2. savivaldybių tarybos, atsižvelgdamos į ŽMĮ 6 straipsnio 3 dalies 3 punktą, apleistoms žemės ūkio naudmenoms turi teisę nustatyti atskirą žemės mokesčio tarifą.

2. Apleistų žemės ūkio naudmenų nustatymo tvarka Vyriausybės įgaliojimu nustatyta Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos 2013 m. kovo 21 d. įsakymu Nr. 3D-212 „Dėl Apleistų žemės ūkio naudmenų plotų nustatymo tvarkos aprašo patvirtinimo“ (toliau – Aprašas) patvirtintame Apleistų žemės ūkio naudmenų plotų nustatymo tvarkos apraše. Apraše nustatyti apleistų žemės ūkio naudmenų nustatymo, duomenų apie apleistas žemės ūkio naudmenas atnaujinimo, apdorojimo ir teikimo suinteresuotoms institucijoms reikalavimai, pagal kuriuos nustatyti ir apdoroti apleistų žemės ūkio naudmenų duomenys naudojami žemės mokesčiui apskaičiuoti. Apleistų žemės ūkio naudmenų plotus nustato valstybės įmonė ~~Valstybės žemės fondas~~ (toliau – ~~Žemės fondas~~) **Žemės ūkio duomenų centras (toliau – Žemės ūkio duomenų centras)**. Minėti duomenys saugomi Žemės **išteklių stebėsenos** informacinėse sistemose (toliau – ŽISIS), ~~kurių~~ **kurių** tvarkytojas yra ~~Žemės fondas~~ **Žemės ūkio duomenų centras**. Apleistų žemės plotų duomenys atnaujinami kasmet.

3. Apleistų žemės ūkio naudmenų plotai nustatomi visoje Lietuvos Respublikos teritorijoje nuotoliniais kartografavimo metodais, t. y. interpretuojant Lietuvos Respublikos teritorijos žemės paviršiaus palydovines nuotraukas.

4. Einamųjų metų žemės mokesčio skaičiavimams naudojamos naujausios ~~Nacionalinės žemės tarnybos įsigytos~~ žemės paviršiaus palydovinės nuotraukos apleistų žemės ūkio naudmenų plotams nustatyti. Mažiausias nustatomos apleistos žemės plotas yra 0,1 ha (t. y. 10 arų). Šie einamaisiais kalendoriniais metais nuotoliniais kartografavimo metodais nustatyti apleistų žemių plotų duomenys paskelbiami:

4.1. ŽISIS interneto svetainėje (www.zisis.lt) ir Lietuvos erdvinės informacijos portalo (toliau – Portalas) interneto svetainėje (www.geoportal.lt arba <http://goo.gl/FCL7Y>) iki kalendorinių metų gegužės 20 dienos,

~~4.2 paraiškų priėmimo informacinės sistemos (toliau – PPIS) interneto svetainėje (<http://paseliai.vie.lt>) iki kalendorinių metų gegužės 27 d.,~~

4.32. valstybės įmonės Registrų centro (toliau – Registrų centras) interneto svetainėje (www.regia.lt) nuo kalendorinių metų gegužės 27 iki liepos 1 dienos.

Žemės savininkas, įvertinęs 4.1–4.32 punktuose nurodytais būdais paskelbtus apieleistų žemės plotų duomenis ir nustatęs netikslumus (ploto, ribos, situacijos pasikeitimas ir pan.), iki einamųjų kalendorinių metų liepos 1 dienos turi teisę kreiptis (pateikti pranešimą) į ŽISIS tvarkytoją dėl duomenų patikslinimo. Šie duomenys taip pat gali būti tikslinami, gavus savivaldybės administracijos darbuotojo ar kito asmens pranešimą apie netikslumus. Tokie pranešimai apie Lietuvos Respublikos teritorijos apieleistų žemių erdviųjų duomenų rinkinio (AŽ_DRLT) netikslumus ŽISIS tvarkytojui gali būti rengiami ir teikiami naudojantis Portalo (www.geoportal.lt) elektroninėmis paslaugomis, ~~PPIS interneto svetainėje~~, tiesiogiai (asmeniškai arba per įgaliotą asmenį) arba išsiųsti registruotu laišku iki einamųjų kalendorinių metų liepos 1 dienos.

~~5. Apleistos žemės ūkio naudmenos nustatomos visų paskirčių žemės sklypuose.~~

8 straipsnis. Mokesčio lengvatos

2 dalies 3 punktą

3) fiziniams asmenims, kurių šeimose mokestinio laikotarpio pradžioje nėra darbingų asmenų ir kuriems nustatytas 0–40 procentų ~~darbingumo~~ dalyvumo lygis arba kurie yra sukakę senatvės pensijos amžių ar yra nepilnamečiai, priklausančio žemės sklypo plotas, nevirsijantis savivaldybių tarybų iki einamojo mokestinio laikotarpio rugsėjo 1 dienos nustatyto neapmokestinamojo žemės sklypo dydžio. Fiziniam asmeniui nuosavybės teise priklausančios keli žemės sklypai, esantys tos pačios savivaldybės teritorijos vietovėse (vietovėje), kurioms (kuriai) nustatytas vienodas neapmokestinamasis žemės sklypo dydis, šiuo atveju laikomi vienu žemės sklypu. Jeigu fizinis asmuo turi teisę į mokesčio lengvatą ir turi ne vieną žemės sklypą, taikoma didžiausia lengvata vienam žemės sklypui. Taikant šią nuostatą, šeima laikomi sutuoktiniai, asmenys, vieni auginantys vaikus (įvaikius), ir su jais gyvenantys jų vaikai (įvaikiai, posūniai, podukros), iki jiems sukaks 18 metų, o prie darbingų asmenų nepriskiriami mokyklų mokiniai ir aukštųjų mokyklų studentai, studijuojantys pagal ~~dieninės ir~~ nuolatinės ir išėstinės studijų formų programas;

(pakeista pagal Lietuvos Respublikos žemės mokesčio įstatymo Nr. I-2675 2, 6, 8, 9, 10, 11 ir 13 straipsnių pakeitimo įstatymą, taikomą apskaičiuojant žemės mokestį nuo 2024 m. (2024 m. balandžio 25 d. įstatymas Nr. XIV-2579).

Komentaras

1. Savivaldybių tarybos, vadovaudamosi šio punkto nuostatomis, iki einamojo mokestinio laikotarpio rugsėjo 1 dienos savo sprendimais nustato neapmokestinamuosius sklypų dydžius (toliau – ND).

Taikant šią lengvatą, žemės mokesčiu neapmokestinamas žemės sklypas (ar jo dalis), nevirsijantis savivaldybių tarybų nustatyto ND, jeigu mokestinio laikotarpio pradžioje (kalendorinių metų sausio mėn. pirmą darbo dieną) tokių žemės sklypų savininkų šeimose nėra darbingų asmenų ir jie patys yra:

1.1. asmenys, kuriems nustatytas 0–40 procentų ~~darbingumo~~ dalyvumo lygis;

1.2. senatvės pensijos amžių sukakę asmenys (senatvės pensijos amžius nustatytas ~~Valstybinių Lietuvos Respublikos valstybinio~~ socialinio draudimo pensijų įstatyme);

1.3. nepilnamečiai vaikai.

Jei 1.1–1.3 punktuose nurodytų asmenų turimų sklypų plotas yra didesnis nei savivaldybės tarybos nustatytas ND dydis, viršijančioji dalis apmokestinama žemės mokesčiu.

2. 1.1–1.3 punktuose nurodytų asmenų šeimose darbingais asmenimis nelaikomi:

2.1. vaikai iki jiems sukaks 18 metų;

2.2. 18 metų sukačę mokyklų mokiniai (t. y. besimokantys bendrojo ugdymo mokyklose pagal bendrojo ugdymo programas arba profesinio mokymo įstaigose pagal formaliojo profesinio mokymo programas) ir aukštųjų mokyklų (universitetų bei kolegijų) studentai, studijuojantys pagal ~~dieninės ir~~ nuolatinės **ir iššęstinės** studijų formų programas. Taip pat moksleiviai ar studentai, besimokantys tokį ar analogišką statusą turinčiose užsienio valstybių mokyklose.

18 metų sukačusių mokyklų mokinių ir aukštųjų mokyklų studentų, studijuojančių pagal ~~dieninės ir~~ nuolatinės **ir iššęstinės** studijų formų programas, statusą kalendorinių metų sausio 1 d. patvirtina Mokinių registro ir Studentų registro duomenys arba pažyma iš atitinkamos mokyklos apie moksleivio ar studento mokymosi faktą.

Visą Lietuvos mokyklų sąrašą galima rasti adresu www.aikos.smm.lt.

2.3. asmenys (tarp jų ir dirbantys), kuriems pagal Lietuvos Respublikos ~~neįgalųjų socialinės integracijos~~ **asmens su negalia teisių apsaugos pagrindų** įstatymą nustatytas 0–55 procentų ~~darbingumo~~ **dalyvumo** lygis;

2.4 asmenys (tarp jų ir dirbantys), kurie yra sukačę senatvės pensijos amžių nustatytą Valstybinių socialinio draudimo pensijų įstatyme (prie šių asmenų priskiriami ir senatvės pensijos amžių sukačę asmenys, kurie įstatymų nustatyta tvarka negauna senatvės pensijos).

3. Taikant šiame punkte nustatytą lengvatą, šeima laikomi sutuoktiniai, taip pat asmenys, vieni auginantys vaikus (įvaikius), ir kartu su jais gyvenantys jų vaikai (įvaikiai, posūniai, podukros) iki jiems sukaks 18 metų.

4. Jei gyventojas nuosavybės teise turi žemės sklypą, kurio tam tikra dalis priskirta nenaudojamam (apleistam) žemės plotui, o kita dalis yra naudojama (neapleista) žemė, tai ND lengvata pirmiausia taikoma tai žemės sklypo ploto daliai, kuriai apskaičiuotas vieno aro žemės mokestis būtų didžiausias.

5. Jei gyventojas vienos savivaldybės teritorijoje nuosavybės teise turi kelis žemės sklypus, kuriems nustatytas vienodas ND, tokie sklypai laikomi vienu žemės sklypu. ND lengvata pirmiausia pradedama taikyti apmokestinant tą sklypą, kurio apskaičiuotas vieno aro žemės mokestis būtų didžiausias, paskui kitiems sklypams (pagal sklypams apskaičiuotą vieno aro žemės mokesčio mažėjimą), pavyzdžiui:

1 pavyzdys

Žemės savininkas pensininkas turi 2 sklypus Kauno mieste: 0,15 ha žemės sklypą, kurio mokestinė vertė 30 000 Eur, nustatytas 0,5 proc. mokesčio tarifas bei 0,10 ha žemės sklypą, kurio mokestinė vertė 12000 Eur, nustatytas 1,5 procento mokesčio tarifas. Kauno miesto savivaldybės tarybos nustatytas ND - 0,20 ha. Kadangi vienos savivaldybės teritorijoje abiem sklypams taikomas tas pats ND dydis – 0,20 ha, tai šie sklypai laikomi vienu sklypu (0,25 ha dydžio). Apskaičiuotas 0,15 ha žemės sklypo 1 aro žemės mokestis yra 10 Eur (30 000 x 0,5 proc. : 15), o 0,10 ha žemės sklypo 1 aro žemės mokestis – 18 Eur (12 000 x 1,5 proc. : 10). Vadinasi, lengvata pirmiausia turėtų būti taikoma 0,10 ha sklypui, po to likusi 0,10 ha ND dalis taikoma 0,15 ha žemės sklypui.

6. Kai gyventojas vienos savivaldybės teritorijoje turi kelis sklypus, kuriems nustatyti 2 skirtingi ND, tai laikoma, kad tas savininkas toje savivaldybės teritorijoje turi 2 sklypus. Šiuo atveju ND lengvata taikoma vienam sklypui, kuriam apskaičiuotos ND lengvatos vertė yra didžiausia.

2 pavyzdys

Žemės savininkas pensininkas turi 2 sklypus Kėdainių rajone: 0,20 ha žemės sklypą Kėdainių mieste, kurio mokestinė vertė 20 000 Eur, nustatytas 0,5 proc. mokesčio tarifas bei už miesto teritorijos 5 ha žemės ūkio paskirties žemės sklypą, kurio mokestinė vertė 15 000 Eur nustatytas 1,5 procentų mokesčio tarifas. Tarkim Kėdainių rajono savivaldybės taryba Kėdainių miesto teritorijoje esantiems žemės sklypams nustatė 0,15 ha ND, o kaimo teritorijoje esantiems žemės sklypams 3 ha

ND. Kadangi šiems sklypams yra nustatyti skirtingi ND dydžiai, tai lengvata taikoma tik vienam sklypui, kuriam apskaičiuotos ND lengvatos vertė yra didžiausia.

Apskaičiuota 0,15 ha ND vertė yra 75 Eur ($0,15 : 0,2 \times 20\,000 \times 0,5$ proc.) o 3 ha ND vertė yra 135 Eur ($3 : 5 \times 15\,000 \times 1,5$ proc.). Vadinas, lengvata taikoma 5 ha kaimo teritorijoje esančiam sklypui (3 ha šio sklypo neapmokestinami).

7. Kai turinčiam teisę į šiame straipsnyje nurodytą lengvatą žemės savininkas nuosavybės teise turi kelis sklypus skirtingose savivaldybėse, tai taikoma didžiausia lengvata vienam žemės sklypui, t. y. lengvata taikoma tam sklypui, kuriam apskaičiuotos ND lengvatos vertė (t. y. žemės mokestis nustatytam ND) yra didžiausia.

3 pavyzdys

Žemės savininkas pensininkas nuosavybės teise turi 0,3 ha žemės sklypą Vilniaus mieste, kurio vertė 300 000 Eur ir 5 ha žemės sklypą Vilniaus rajone, kurio mokestinė vertė 50 000 Eur. Vilniaus miesto savivaldybės taryba nustatė 0,25 ha ND, o Vilniaus rajono savivaldybės taryba nustatė 3 ha ND. Tarkim, kad Vilniaus m. savivaldybė nustatė 0,3 proc. dydžio tarifą, o Vilniaus raj. savivaldybė – 0,4 proc. dydžio tarifą. Apskaičiavus Vilniaus m. ir Vilniaus rajono savivaldybių tarybų nustatytas ND vertes gaunasi, kad Vilniaus m. savivaldybės tarybos nustatyto 0,25 ha ND vertė (t. y. žemės mokestis 0,25 ha ND) – 750 Eur ($0,25 : 0,3 \times 300\,000 \times 0,3$ proc.) ir yra didesnė už Vilniaus rajono savivaldybės tarybos nustatytą 3 ha ND vertę – 120 Eur ($3 : 5 \times 50\,000 \times 0,4$ proc.). Žemės mokestis apskaičiuojamas taikant lengvatą pagal nustatytą didžiausią ND vertę, t. y. lengvata taikoma apmokestinant Vilniaus mieste turimą žemės sklypą.

8. Jei teisę į ND lengvatą turintys sutuoktiniai turi žemės sklypą bendrosios jungtinės nuosavybės teise, žemės mokesčio lengvata taikoma visam sklypui, bet ne sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės teise turimoms sklypo dalims.

4 pavyzdys

Žemės savininkai senatvės pensijos amžių sukakę sutuoktiniai bendrosios jungtinės nuosavybės teise turi 0,3 ha žemės sklypą Vilniaus mieste (vadovaujantis CK nuostatomis galima preziumuoti, kad kiekvienas turi po 0,15 ha žemės sklypo dalį), kurio vertė 300 000 Eur Vilniaus miesto savivaldybės taryba nustatė 0,25 ha ND.

Šiuo atveju 0,25 ha ND lengvata taikoma visam 0,3 ha sklypui, bet ne sutuoktinių bendrosios jungtinės nuosavybės teise turimoms sklypo dalims, t. y. žemės mokesčiu neapmokestinama 0,25 ha sklypo dalis.

9. Šiame straipsnyje nustatytais atvejais žemės savininko įgyta lengvata taikoma už visą mokestinį laikotarpį (plačiau apie tai žiūrėti šio straipsnio 4 dalies komentare).

4 dalis

4. Šio straipsnio 1 ir 2 dalyse numatytos mokesčio lengvatos taikomos už visą mokesčio mokestinį laikotarpį.

Komentaras

Žemės savininkui ŽMĮ 8 straipsnyje numatytos lengvatos, išskyrus Savivaldybių tarybų sprendimais priimtas individualias lengvatas (kai savivaldybių tarybos, pasinaudodamos joms suteikta teise, savo biudžeto sąskaita sumažina žemės mokestį arba visai nuo jo atleidžia), taikomos už visus kalendorinius metus. Kai mokesčio mokėtojo teisė į šio straipsnio 1 ir/ar 2 dalyje nurodytą lengvatą įgyta iki kalendorinių metų birželio 30 d., tai lengvata taikoma už visą mokestinį laikotarpį (visus einamuosius kalendorinius metus), neatsižvelgiant į tai, kurį pirmojo pusmečio mėnesį lengvata buvo įgyta. Kai tokia teisė į minėtas lengvatas įgyta nuo kalendorinių metų liepos 1 dienos, tai lengvata taikoma nuo kito mokestinio laikotarpio (nuo kitų kalendorinių metų).

Pavyzdys

1. 5 ha dydžio žemės sklypą turintis žemės savininkas senatvės pensininku tapo ~~2013~~ **2024 m.** liepos 10 dieną, o jo sutuoktinė senatvės pensininke tapo nuo ~~2013~~ **2024 m.** kovo 10 dieną. Šiam žemės sklypo savininkui ~~2013-2024 m.~~ mokestiniu laikotarpiu nebus taikoma savivaldybės tarybos nustatoma ND lengvata kaip senatvės pensijos amžių sulaukusiam asmeniui, kadangi jis senatvės pensijos amžių sukako po birželio 30 dienos, be to jo sutuoktinė ~~2013~~ **2024 m.** sausio 1 dieną buvo laikoma darbinga, t. y. ND lengvata šiam asmeniui ~~2013 metais~~ **2024 m.** negali būti taikoma ne tik dėl to, kad teisę į lengvatą įgijo po ~~2013~~ **2024 m.** birželio 30 d., bet ir dėl to, kad jo šeimoje mokestinio laikotarpio pradžioje buvo darbingų asmenų. Vadinasi, ND lengvata šiam žemės savininkui bus taikoma nuo ~~2014~~ **2025 metų** mokestinio laikotarpio.

2. Žemės savininkė, kuri ~~2013~~ **2024 m.** sausio 1 d. turėjo nustatytą 50 procentų ~~darbingumo~~ **dalyvumo** lygį, gegužės mėn. ji pripažinta darbinga. Jos sutuoktinis ~~2013~~ **2024 m.** sausio 1 dieną buvo senatvės pensininkas. Šiuo atveju žemės savininkei ~~2013~~ **2024 m.** lengvata nebus taikoma, kadangi ji kalendorinių metų birželio 30 d. nebeturėjo teisės į lengvatą.

13 straipsnio 2 dalis

2. Taikant šio įstatymo 8 straipsnio 2 dalies 2 punkte nurodytą mokesčio lengvatą, šio straipsnio 1 dalyje nustatyta tvarka apskaičiuota mokesčio suma mažinama proporcingai žemės sklypo daliai, kuriai taikoma mokesčio lengvata.

Komentaras

Pagal ŽMĮ 8 straipsnio 2 dalies 3 punkto nuostatas savivaldybių tarybos nustato lengvatas (t. y. ND) žemės savininkams, kuriems nustatytas 0–40 procentų ~~darbingumo~~ **dalyvumo** lygis, senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims ir nepilnamečiams vaikams, jei jų šeimose mokestinio laikotarpio pradžioje (t. y. kalendorinių metų sausio 1 dieną) nėra darbingų asmenų (žiūrėti ŽMĮ 8 straipsnio 2 dalies 3 punkto komentarą).

Apskaičiuojant žemės mokestį asmenims, kuriems taikoma savivaldybės tarybos nustatyta ND lengvata, apskaičiuota žemės mokesčio suma mažinama savivaldybės tarybos nustatytam ND plotui apskaičiuoto žemės mokesčio suma.

Pavyzdys

~~2017~~ **2024 m.** žemės savininkas pensininkas turi 10 ha žemės ūkio paskirties sklypą Širvintų rajone, kurio mokestinė vertė 25 000 Eur Širvintų rajono savivaldybės taryba žemės ūkio paskirties sklypams nustatė 1,5 proc. žemės mokesčio tarifą bei senatvės pensijos amžių sukakusiems asmenims 3 ha ND kaimo teritorijoje.

Žemės mokesčio apskaičiavimas:

1. 10 ha žemės ūkio paskirties sklypo žemės mokestis sudaro 132 Eur (25 000 Eur (mokestinė vertė) x 0,35 (mažinimo koeficientas žemės ūkio paskirties sklypams) x 1,5 proc. (savivaldybės tarybos nustatytas tarifas).

2. 3 ha ND lengvatos vertė mokestinė vertė 7 500 Eur (3ha/10ha x 25 000 Eur).

3. 3 ha ND žemės mokestis sudaro 39 Eur (7 500 Eur x 0,35 x 1,5 proc.)

4. 10 ha sklypo žemės mokestis pritaikius 3 ha ND lengvatą yra 93 Eur (132 Eur - 39 Eur).